

5. Зоріна В.М. *Управлінська культура як складова професійної культури менеджера: (підсумки Міжнар. конф. «Науковий потенціал»).* – Режим доступу: <http://intkonf.org/zorina-vm-upravlinska-kultura-yak-skladova-profesijnoi-kulturi-menedzhera/>.

УДК 321.01:316.3.34**Бабкіна О.В.****СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПОЛІТОЛОГІЇ ЯК НАУКИ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ: ДОСВІД НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Рассматриваются истоки, эволюция и перспективы политического образования в системе высшего учебного заведения. Подчеркнуто значение подготовки политологов для демократического политического развития общества. Проанализированы основные проблемы становления политологии как учебной дисциплины в 90-е гг. прошлого столетия, необходимость ее дальнейшего развития. Особое внимание уделяется связи между научными поисками в сфере политического знания и внедрениями их результатов в учебный процесс подготовки молодого поколения политологов.

На межі 80-90 рр. минулого століття суспільні процеси, які відбувалися у світі, поставили на порядок денний необхідність створення нової сучасної системи суспільних наук, яка б могла адекватно пояснити суспільні процеси та дати студентам сучасні знання про суспільство, його економічну основу, політичне життя, культуру, релігію тощо. Нова суспільна наука повинна була стати проблемно-теоретичним і наукознавчим переосмисленням позитивного багатства філософії, соціології, економічної теорії, правознавства, державознавства й інших наук, своєрідним індикатором філософсько-соціологічного і політико-правового знання.

Молоде українське суспільство актуалізувало особливо гостру потребу у системі розповсюдження політичних знань. Розгортання політичної освіти мало на меті політичну соціалізацію особи, введення індивідів до системи політичних відносин, їх орієнтацію на активну участь у розбудові демократичної, соціальної і правової держави, формування демократичних цінностей, свободи, гідності і громадянської відповідальності кожного, засвоєння норм цивілізованої політичної поведінки, культури спілкування між громадськими, політичними організаціями, особистостями і державою, між країнами та народами, поважання прав людини та законів держави. Практичне втілення нових ідей політичного виховання передбачало докорінне оновлення змісту, форм і методів вивчення соціально-гуманітарних курсів на основі фундаментальної перепідготовки викладачів; створення необхідних структур для безперервної підготовки відповідних фахівців; утвердження в суспільстві політичних знань шляхом широкої політичної просвіти населення і соціалізації особистості; створення і розвиток державної системи політичної освіти з ефективним використанням потенціалу політичної науки, яка базувалася б на фундаментальних цінностях, демократичній культурі, на ідеях свободи, соціальної справедливості, громадянського миру.

Саме у такому контексті у нашому університеті й постала необхідність створення кафедри політології, що утворилась на базі кафедри соціально-політичної теорії в 1991 році, сприйнявши і продовживши наукову і педагогічну традицію, що склалася завдяки зусиллям таких науково-педагогічних працівників, як доктор філософських наук, професор М.Д. Ющенко, доктор історичних наук, професор О.А.Завадська, доктор історичних наук, професор Є.Ф. Безродний, які в різні часи очолювали кафедру наукового коунізму. В межах соціально-гуманітарного факультету розпочалася робота по відкриттю нових спеціальностей, серед яких була і «Політологія», ліцензування якої Міністерство освіти України здійснило у 1992 році. В тому ж році було відбувся перший набір студентів за цією спеціальністю. Лише у 2003 році у зв'язку з розширенням напрямів підготовки фахівців, введення нових спеціалізацій, запровадженням підготовки студентів за освітньо-кваліфікаційним рівнем «Магістр політології», а також диференціацією завдань загальнополітологічної та спеціально-політологічної підготовки, зміцненням науково-педагогічного складу кафедру політології та соціології було реорганізовано. Вона стала основою для утворення трьох кафедр Інституту – кафедри політичних наук, кафедри соціально-політичних дисциплін і кафедри теорії і методики викладання соціально-гуманітарних наук.

Основними завданнями кафедри стали: розробка концептуальних засад нової для незалежної України науки та навчальної дисципліни – політології, її предметного поля та методологічних принципів; визначення місця української політичної науки в системі гуманітарних знань; втілення у навчальний процес нового політичного знання, написання перших вітчизняних підручників з політології, нових курсів і спецкурсів, енциклопедичних словників, методичних та дидактичних матеріалів, лекцій, розробок тощо; поширення політологічних знань серед молоді; підготовка науково-педагогічного складу до виконання нових завдань.

Проблема розвитку політичної освіти, викладання і вивчення політології була значно складнішою, ніж викладання таких традиційних суспільно-гуманітарних наук як філософія, соціологія, історія, правознавство тощо. Перед науково-педагогічною спільнотою постали завдання звільнення науки від догматизму, гіперідеологізації, які призводили до фальсифікації минулого, міфологізації сучасного, містифікації майбутнього. За нових, динамічних соціально-політичних умов кафедра взяла активну участь у творенні сучасної та нової для вітчизняного простору політологічної інфраструктури. Так в 1991 році було створено Українську Асоціацію політологів, її очолив директор Інституту держави і права НАН України, академік Ю.С. Шемшученко, з 1993 року – доктор юридичних наук, професор В.Д. Бабкін, а з 2003 року і до сьогодні – доктор філософських наук, професор М.І. Михальченко. До складу Асоціації ввійшли як індивідуальні (політологи, філософи, правознавці, історики), так і колективні члени (Інститут держави і права, Інститут політичних та етнонаціональних досліджень, ряд кафедр, серед яких і кафедра нашого університету). За підтримки УАП в Україні створену Українську Академію політичних наук, спеціалізовані вчені ради по захисту дисертації з політичних наук. Навіть за об'єктивно несприятливих умов, перешкод суб'єктивного характеру завдяки діяльності УАП, науковців-політологів Інституту держави і права, Інституту політологічних та етнонаціональних досліджень, Інституту стратегічних досліджень, а також науково-педагогічного потенціалу кафедр політології, серед яких чільне місце зайняла кафедра політології та соціології нашого університету, в Україні все ж сформувалась самостійна науково обґрунтована інфраструктура політичної науки і освіти.

Кафедра політичних наук спрямувала свою роботу на формування демократичної політичної культури українського студентства незалежної української держави, а також підготовку фахівців, які б могли здійснювати викладання курсів соціально-

гуманітарного циклу в системі загальноосвітньої та вищої школи. Розвиток нової політичної науки і політології як навчальної дисципліни йшов паралельно зі стрімким розвитком сучасних суспільно-політичних процесів в Україні і в світі, іноді не встигаючи своєчасно реагувати на ці процеси. Виконання таких складних завдань стало можливим завдяки кваліфікованому науково-педагогічному колективу кафедри. Перші в Україні навчально-методичні матеріали до нових і складних курсів («Порівняльна політологія», «Філософія політики», «Загальна теорія політики», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Методика викладання політології», «Політичні режими сучасності», «Методологія політичних досліджень», «Геополітика», «Світовий політичний процес», «Соціологія політики», «Етнополітологія»), передбачених навчальним планом підготовки політологів, розроблялися та впроваджувалися у навчальний процес відомими науковцями та педагогами - членами кафедри. Їх методичні матеріали, тексти лекцій лягли в основу розробки фундаментального підручника з політології [9], проблемних лекцій з політичних наук [1; 4; 6; 10] та подальших галузевих напрацювань з різних політичних проблем [2; 3; 5; 7; 8; 11]. За роки, які минули з часу створення кафедри, її співробітниками проведена низка науково-методичних конференцій, семінарів, дискусій, виступів на сторінках періодичних видань. Сьогодні потужний науково-педагогічний потенціал кафедри складають доктори політичних наук, професори О.В.Бабкіна, В.М.Бєбик, І.М.Варзар, В.П. Горбатенко, М.А.Дмитренко, Г.І.Зеленько, С.О.Телешун, доценти І.А.Горбатенко, А.А.Карнаух, М.А.Остапенко, О.В.Поляков.

Накопичення та викладання політичних знань нині потребує не тільки політологічного, але й соціологічного, економічного, правового аналізу, внаслідок чого кафедра політології від витоків свого створення ініціює міждисциплінарні зв'язки з іншими кафедрами, що забезпечують викладання предметів соціально-гуманітарного циклу (кафедри історії і теорії держави і права, політології і державного управління, соціальної філософії та філософії освіти, управління та євроінтеграції, методики викладання історії та суспільно-політичних дисциплін, теорії та методики викладання соціально-гуманітарних дисциплін, історії та етнополітики, етнології). Міждисциплінарний підхід сприяє посиленню процесів інтеграції та кооперації гуманітарних наук. Розвиток концептуальних засад політології відбуваються на ґрунтовному філософсько-світоглядному рівні, найбільш вагомими науковими результатами досягаються на перехресті різних наукових галузей, зокрема філософії політики, філософії права. Тому професорсько-викладацький склад кафедри політичних наук постійно працює над розвитком та оновленням наукового співробітництва в Україні та за її межами. Для науковців та педагогів кафедри політичних наук особливе значення має філософія освіти. Не можна ігнорувати й тієї обставини, що політологію утворює не одна наука, а цілий її комплекс: політична філософія, соціологія політики, історія політичних вчень, політична компаративістика, кратологія, політична конфліктологія, політична психологія, теорія політичних технологій, геополітика тощо.

З часу свого заснування кафедра політичних наук є важливим осередком впровадження та постійного оновлення сутності і змісту сучасної політичної освіти в Україні. Провідним лейтмотивом її діяльності є положення про те, що викладання політології повинно становити вагомий складову освітніх програм для різних категорій населення в межах існуючої державної системи освіти України. Більше того, перед сучасними науковцями постає завдання сприяти інституціоналізації і теоретико-методологічній систематизації процесу досліджень в галузі політичної дидактики, надати політичній освіті і громадянському вихованню загальнодержавного статусу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бєбик В.М. Політологія: наука і навчальна дисципліна: [Підручник] / В.М. Бєбик. - Каравела, 2009. - 496с.
2. Варзар І.М. Політична етнологія: пропедавт. курс: [Авт. підручник] / І.М. Варзар. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: ДП Вид.дім «Персонал», 2011. – 354 с.
3. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко. – К.: Генеза, 2006. – 400 с.
4. Дмитренко М.А. Лекції з політології: Інститут президентства: [Навчально-методичний посібник] / М.А.Дмитренко. – К.: НПУ ім. Драгоманова, 2010. – 229с.
5. Зеленько Г.І. Політична „матриця” громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України.- К.:Знання України,2007.-336 с.
6. Лекції з політології: [Навчально-методичний посібник] / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. - К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 332 с.
7. Основи публічної політики та управління: навч. посіб./ Уклад: С.О.Телешун, С.В. Ситник. - К.: НАДУ, 2011.- 310с.
8. Остапенко М.А. Політична культура суспільств: [Навч. посіб.] / М.А.Остапенко. - К.: МАУП, 2008. – 96с.
9. Політологія: [Підручник] / За ред. О.В. Бабкіної, В.П. Горбатенка. – К.: «Академія», 2008. – 568 с. – (Альма-матер).
10. Скиба В.І., Горбатенко В.П., Туренко В.В. Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичної думки / В.І.Скиба, В.П.Горбатенко, В.В.Туренко. - К.: Основи, 1996. - 718 с.
11. Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі: [Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 8-9 лютого 2006 р.] / [За ред. В.П.Бєха]. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – 366 с.

Буднік І.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНІМАЦІЇ

Педагогіка сьогодні наповнена різноманітними ідеями про те, як прискорити інтелектуальний розвиток дитини, як через види творчості розвинути його здібності. Найголовнішими напрямком у сучасній педагогіці ми вважаємо питання розвиваючого характеру та проблеми навчального та виховного плану, створення умов, які дали б змогу стимулювати у дитини віру у свої сили та можливості, активізувати процес спілкування, самопізнання, встановлювати новий стиль людських відносин, які відповідають за потреби людини у прояві власної творчості у різних видах діяльності.